

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 402/08-29

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 9. apríla 2009 v senáte zloženom z predsedníčky Ľudmily Gajdošíkovej a zo sudcov Jána Lubyho a Ladislava Orosza v konaní o sťažnosti J. H., K., zastúpeného advokátkou JUDr. E. H., K., ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v konaní Okresného súdu Košice I vedenom pod sp. zn. 15 C 830/1994, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo J. H. na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 830/1994 p o r u š e n é b o l o .

2. J. H. p r i z n á v a finančné zadosťučinenie v sume 3 500 € [slovom tritisícpäťsto eur (105 441 Sk)], ktoré mu je Okresný súd Košice I p o v i n n ý zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Okresný súd Košice I je p o v i n n ý uhradiť J. H. trovy právneho zastúpenia v sume 263,53 € [slovom dvestošesťdesiattri eur a päťdesiattri centov (7 939,10 Sk)] na účet jeho právnej zástupkyne JUDr. E. H., K., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 19. augusta 2008 doručená sťažnosť J. H. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátkou JUDr. E. H., ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vednom pod sp. zn. 15 C 830/1994.

Sťažovateľ uviedol, že sa žalobou podanou okresnému súdu 14. októbra 1994 domáha zriadenia vecného bremena k nehnuteľnosti v jeho vlastníctve. Napriek tomu, že konanie trvá takmer 14 rokov, nebolo stále právoplatne skončené.

Sťažovateľ preto žiada, aby ústavný súd nálezom rozhodol, že postupom okresného súdu v označenom konaní bolo porušené jeho základné právo podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prieťahov, priznal mu finančné zadosťučinenie v sume 150 000 Sk a náhradu trov konania.

Ústavný súd sťažnosť predbežne prerokoval a prijal ju na ďalšie konanie podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) uznesením č. k. IV. ÚS 402/08-11 zo 16. decembra 2008.

Vzhľadom na oznámenie právnej zástupkyne sťažovateľa a predsedu okresného súdu, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie, ústavný súd v súlade s § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil od ústneho pojednávania, pretože od neho nebolo možné očakávať ďalšie objasnenie veci.

Okresný súd sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti podaním sp. zn. Spr 2364/05 zo 6. februára 2009, v ktorom sa okrem iného uvádza:

„Žalobu o odstránenie neoprávnenej stavby, resp. alternatívne zriadenie vecného bremena podali na Obvodnom súde K. dňa 14. 10. 1994 J. H. a spol.

Pri posudzovaní otázky, či v tomto súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom poukazujem na Nálezy Ústavného súdu SR, ktoré už v tejto veci boli vydané (III. ÚS 298/07-38, IV. ÚS 319/07-25, II. ÚS 107/08-11, II. ÚS 222/07-40 a ďalšie) a v ktorých Ústavný súd SR už dospel k záveru, že doterajším postupom Okresného súdu Košice I došlo k zbytočným prietahom a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľov.

Vec po právnej stránke nie je zložitá. Je však náročná po stránke skutkovej. V konaní vystupuje na strane žalobcu mnoho subjektov, ktorí v priebehu konania zomreli a súd musel zisťovať okruh právnych nástupcov. Na zistenie skutkového stavu bolo potrebné nariadiť znalecké dokazovanie. Tieto skutočnosti mali za následok predĺženie konania.

Dňa 7. 8. 2008 súd meritórne rozhodol. Rozsudok doposiaľ nenadobudol právoplatnosť, pretože vo veci bolo podané odvolanie.“

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne

prerokovala bez zbytočných priet'ahov, a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého má každý právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04).

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokúvanej veci.

1. Predmetom konania pred okresným súdom je rozhodovanie o žalobe, ktorou sa sťažovateľ ako jeden zo žalobcov domáha odstránenia neoprávnenej stavby, resp. alternatívne zriadenia vecného bremena. Po právnej stránke vec nie je podľa názoru ústavného súdu zložitá, čo konštatoval aj predseda okresného súdu vo vyjadrení k sťažnosti. Vzhľadom na nutnosť nariadenia znaleckého dokazovania a so zreteľom na rozširovanie okruhu účastníkov konania a súvislosť veci s viacerými ďalšími konaniami vedenými okresným súdom, možno napadnuté konanie považovať po vecnej stránke za zložitejšie. Skutková zložitosť veci však nemôže byť dôvodom neprimeraného predĺženia konania, ktoré navyše v danom prípade bolo spôsobené hlavne nečinnosťou okresného súdu, čo ústavný súd konštatuje v ďalšej časti tohto nálezu.

2. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval existenciu zbytočných prietáhov v napadnutom konaní, bolo správanie sťažovateľa ako účastníka súdneho konania. Ústavný súd nezistil zo spisu okresného súdu také okolnosti, z ktorých by vyplýval podiel sťažovateľa na doterajšej dĺžke konania.

3. Pokiaľ ide o postup okresného súdu v posudzovanom konaní, ústavný súd prihliadal na § 100 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Zo spisu okresného súdu ústavný súd zistil, že konanie začalo 14. októbra 1994 podaním žaloby sťažovateľa a ďalšej žalobkyne o odstránenie neoprávnenej stavby. Okresný súd 4. apríla 1995 vyzval žalobcov na zaplatenie súdneho poplatku za návrh a odporcu na vyjadrenie k návrhu. V ďalšom období okresný súd vo veci v podstate nekonal až do 27. júla 2000, keď uznesením pripustil pristúpenie Mesta K. do konania ako žalovaného v 2. rade. Dňa 14. septembra 2000 sudkyňa nariadila vo veci pojednávanie a v rámci jeho prípravy požiadala o pripojenie dedičského spisu a od Okresného úradu K., katastrálneho odboru (ďalej len „Okresný úrad K.“) si vyžiadala doklady týkajúce sa sporných nehnuteľností.

Prvé pojednávanie vo veci sa uskutočnilo 17. januára 2001 a bolo odročené z dôvodu ustálenia okruhu aktívne legítimných účastníkov konania. Prípisom z 24. júna 2003 si okresný súd vyžiadal od Okresného úradu K. spis súvisiaci s vyvlastňovacím konaním sporných nehnuteľností a požiadal o pripojenie dedičského spisu. Uznesením z 5. augusta 2003 okresný súd priznal sťažovateľovi oslobodenie od súdnych poplatkov a súčasne rozhodol, že žalobkyňi v 2. rade nepriznáva oslobodenie od súdnych poplatkov. V poradí druhé pojednávanie sa uskutočnilo 30. októbra 2003, na ktorom okresný súd uložil sťažovateľovi predložiť zoznam aktívne legítimovaných účastníkov podľa všetkých dostupných dedičských rozhodnutí.

Ďalšie pojednávanie sa uskutočnilo 20. apríla 2004. Uznesením zo 17. júna 2004 okresný súd na návrh žalobcov podaný 27. apríla 2004 pripustil prístupenie T., s. r. o., K., do konania ako žalovaného v 3. rade. Prípisom z 2. júla 2004 okresný súd vyzval právneho zástupcu žalobcov, aby oznámil, ktorých žalobcov zastupuje, a doplnil splnomocnenia. Uznesením z 11. novembra 2004 okresný súd spojil na spoločné konanie na účel znaleckého dokazovania do konania vedeného pod sp. zn. 15 C 289/1994 ďalších desať vecí a ustanovil znalca z odboru geodézie a kartografie, odvetvia geodézie a kartografie. Znalec vypracoval znalecký posudok 29. decembra 2005.

Uznesením z 25. mája 2006 okresný súd ustanovil do konania znalkyňu z odboru stavebníctva, odvetvia oceňovania nehnuteľností na účel ocenenia vecného bremena. Znalkyňa vypracovala znalecký posudok 3. októbra 2006.

Po doručení znaleckých posudkov okresný súd uskutočnil 6. marca 2007 pojednávanie, na ktorom uložil žalobcom ustáliť okruh žalobcov s označením ich právnych predchodcov. Pod spisovou značkou spoločného súdneho konania okresný súd v nasledujúcom období pojednával 3. apríla 2007, 3. mája 2007, 3. júla 2007, 25. januára 2008, 29. februára 2008 a 16. mája 2008. Na pojednávaní konanom 16. mája 2008 okresný súd vylúčil veci spojené do konania vedeného pod sp. zn. 15 C 289/1994 na samostatné konanie.

V posudzovanom konaní sa uskutočnilo pojednávanie 7. augusta 2008, na ktorom okresný súd vyhlásil rozsudok. Právnomu zástupcovi sťažovateľa bol rozsudok doručený 14. októbra 2008. Žalobcovia podali 20. októbra 2008 proti rozsudku odvolanie a spis bol 18. decembra 2008 predložený na rozhodnutie odvolaciemu súdu.

Z dosiaľ vykonaných úkonov súdu vyplýva, že okresný súd bol v spore sťažovateľa v podstate nečinný. Nečinnosť okresného súdu charakterizuje konanie vedené pod sp. zn. 15 C 830/1994 ako celok, a preto ústavný súd nepovažuje za potrebné hodnotiť sporadické úkony súdu (nariadenie pojednávania po 6 rokoch, nariadenie znaleckého dokazovania po viac ako 10 rokoch atď.). Na uvedenom konštatovaní nič nemení ani skutočnosť,

že okresný súd od 11. novembra 2004, keď spojil napadnuté konanie s inými predmetom totožnými konaniami, začal vo veci priebežne realizovať procesné úkony a o veci už v čase podania sťažnosti rozhodol, pretože je z ústavnoprávneho hľadiska neakceptovateľné, aby súdne konanie nebolo právoplatne skončené ani po 14 rokoch od jeho začatia.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k názoru, že postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 830/1994 došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva alebo slobody došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo alebo slobodu porušil, aby vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

Ústavný súd síce vyslovil porušenie základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ale neprikázal okresnému súdu, aby vo veci vedenej pod sp. zn. 15 C 830/1994 konal bez zbytočných priet'ahov, pretože v čase rozhodovania ústavného súdu už o veci konal Krajský súd v Košiciach ako súd odvolací.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľ žiadal aj o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 150 000 Sk z dôvodu dlhodobej právnej neistoty v konaní o svojej veci.

Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen rozhodnutie o porušení, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

Podľa názoru ústavného súdu prichádza v tomto prípade do úvahy priznanie primeraného finančného zadosťučinenia.

Pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na dĺžku konania okresného súdu vedeného pod sp. zn. 15 C 830/1994, berúc do úvahy konkrétne okolnosti prípadu, ako aj skutočnosť, že namietané konanie nebolo do rozhodnutia ústavného súdu právoplatne skončené, ústavný súd považoval priznanie sumy 3 500 € sťažovateľovi za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd napokon rozhodol v súlade s § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o náhrade trov právneho zastúpenia sťažovateľa, ktoré mu vznikli v súvislosti s jeho právnym zastúpením v konaní pred ústavným súdom advokátkou JUDr. E. H., a priznal ich za dva úkony právnej pomoci v sume uplatnenej v sťažnosti, t. j. 263,53 €, pretože táto suma nepresahovala sumu určenú podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov.

Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. apríla 2009